

MIŠLJENJA

BIBLIJSKI SATOVI S MLADIMA I ODRASLIMA

Mato Zovkić

U današnjem svijetu raste interes za Bibliju. Kod jednih stoga što je ona stara knjiga koja je utjecala na evropsku kulturu, pa čak i obrazovani ateisti smatraju da trebaju poznavati „biblijske priče”. Kod drugih stoga što osjećaju potrebu za boljim poznavanjem riječi Božje ponuđene u riječi ljudskoj. Molitvene i karizmatičke grupe čitaju na svojim sastancima odlomke iz Svetog pisma, nad njima razmatraju, analiziraju svoj život i mole.

Sa stanovišta biblijskog gibanja 1968. godina ostaje značajna u Crkvi među Hrvatima jer smo tada prvi puta dobili nov i cjelovit prijevod cijele Biblije s izvornih jezika. Providonosno je što je inicijativa došla od grupe književnika koji su zamolili pomoć teologa u tom ozbiljnom poslu. Činjenica da laici mogu lagano nabaviti svu Bibliju ili samo Novi zavjet, da je čitaju i uspoređuju pročitano s onim što čuju na nedjeljnoj liturgiji, potiče svećenike da više rade s Biblijom.

Za razliku od biblijske homilije gdje samo svećenik govori a svi ostali strpljivo ili pospano slušaju, na biblijskom satu mogu se uključiti i sudionici iznoseći svoj doživljaj pojedinog biblijskog opisa, postavljajući izlagaču pitanja i tražeći primjenu riječi Božje u svojem svagdašnjem životu. Pod biblijskim satovima ovdje mislimo na obradu pojedinih odlomaka ili ci-

jelih knjiga SP u redovnoj katehizaciji mladih srednjoškolske i starije dobi te u povremenim predavanjima za vjersku naobrazbu odraslih. Kako se svećenik treba za takve satove pripravljati, kako ih održavati, što obrađivati?

NOVIJE SMJERNICE CRKVENOG UČITELJSTVA

Povijesna je istina da Luther nije prvi preveo SP na njemački, ali je među prvima uvidio važnost riječi Božje za kršćanski puk. Zato se potrudio da SP dođe narodu u ruke na jeziku toga naroda. Tu povijesnu zaslugu danas mu priznaju i katolički teolozi. Kod nas katolika ni svećenici nisu bili dovoljno poticani da čitaju SP, a pogotovu nisu narodu preporučivali čitanje SP.

Razlog nije bio uvijek glasno izrican, ali se obično smatralo da SP sadrži izvještaje koji su teški pa mogu biti pogibeljni za vjeru nepoučenih. Na II. vatikanskom saboru naša je Crkva definitivno otvorila novo razdoblje u pristupanju riječi Božjoj među katolicima. Dok i dalje tvrdi da je sve SP nadahnuto te sadrži objavu koju mjerodavno tumači crkveno učiteljstvo, Sabor traži da biskupi pojedinog naroda omoguće dobre i svježije prijevode SP na jezik svojih vjernika te preporuča da svi čitaju

SP: „Neka rado pristupaju samom svetom tekstu: bilo preko svete liturgije, krcate božanskim riječima, bilo preko boguodana čitanja, bilo preko prikladnih ustanova i drugih pomagala koja se u naše vrijeme s odobrenjem i brigom crkvenih pastira posvuda hvalevrijedno šire. A neka drže na pameti da čitanje Svetog pisma treba da prati molitva: da ono postane razgovor između Boga i čovjeka” (DV 25). Cijelo šesto poglavlje Dogmatske konstitucije o objavi govori o ulozi Svetog pisma u životu Crkve i mi svećenici trebali bismo ga često razmatrati. U zaključku tog poglavlja biskupi pozivaju: „Tako dakle neka po čitanju i proučavanju Svetih knjiga 'riječ Božja trči i proslavlja se' (2. Sol 3,1) i neka blago objave, Crkvi povjereno, sve većma napunja srca ljudi” (DV 26). Iz produbljenog proučavanja i izlaganja SP Sabor se nada porastu i obnovi crkvenog života. Mislim da ovaj dio saborskog programa još nismo dovoljno ocijenili i proveli u svojem svećeničkom djelovanju.

Opći katehetski direktorij iz 1971. godine usvaja saborski pojam objave kao događaja i riječi spasenja, naglašava stoljetnu vjeru Crkve da je Krist punina objave te kao jedan od oblika katehizacije mladih i odraslih preporuča službu riječi koja „svoj izvor nalazi u Svetom pismu i u apostolskom propovijedanju kako ga Crkva shvaća” (br. 14). Pavao VI. u pobudnici *Evangelii nuntiandi* iz 1975. godine vidi u službi riječi prikladno sredstvo evangelizacije (br. 43). Veliku šansu za evangelizaciju današnjih ljudi papa vidi u crkvenim bazičnim zajednicama „ako svoju hranu budu tražile u Božjoj riječi, ako odole trajno prisutnoj napasti sustavnog osporavanja, ako ostanu čvrsto povezane s mjesnom Crkvom, ako sačuvaju iskreno zajedništvo s Pastirima, ako za sebe ne budu smatrale da je njima jedinima upućeno evanđelje i da su one njegove jedine navjestiteljice” (br. 58).

Učiteljski dokument biskupa Jugoslavije *Radosno naviještanje evanđelja i odgoj u vjeri* iz 1983. godine ističe da „evangelizacijom Crkva priopćuje neizrecivi dar Božje objave” (br. 19) te da je kateheza „jedan od glavnih putova evangelizacije” (br. 19). O izvorima religioznog odgoja i kateheze ovaj dokument kaže: „Glavni su i temeljni izvori sadržaja bo-

gate kršćanske poruke pisana ili usmeno predana Božja riječ, tj. Sveto pismo i živa predaja Crkve. To znači da prvotni izvori sadržaja kršćanskog odgoja u vjeri trebaju biti izvorni svetopisamski, liturgijski i drugi tradicijski tekstovi. Izravno i stvaralačko komuniciranje s tim tekstovima omogućuje katehizantima – ne samo odraslima i mladima nego i djeci – da se, kao na bistrom i svježem izvoru, susreću s najizvornijim i najosobnijim iskustvom vjere iz kojega su nastajale i živjele nekadašnje zajednice vjernika i iz kojega nastaju i žive današnje kršćanske zajednice. Izvorni biblijski i drugi tradicijski tekstovi zapravo su 'utemeljiteljski' izvori kršćanskog vjerničkog iskustva: oni utemeljuju i daju da se trajno razvija i da raste do pune zrelosti vjera svakog člana kršćanske zajednice i vjera kršćanske zajednice kao cjeline” (br. 43). Ovim naši biskupi žele naglasiti da mladima, odraslima i djeci nije dovoljno prepričavati svete tekstove: oni se osobno trebaju susresti s pisanom Božjom riječi čitanjem i razmišljanjem o njom. Četvrti dio ovog dokumenta govori kako je svima u kršćanskoj zajednici potreban trajan odgoj u vjeri (br. 53–63). Vjeronaučnim, duhovno-molitvenim i drugim oblicima vjerničkog susretanja „mladima treba omogućiti da se istinski susretnu s Isusom Kristom koji će, snagom svoga Duha, preoblikovati njihov život i dovesti ga do punine” (br. 58). Za kršćansku formaciju odraslih ovaj dokument predviđa predavanja, konferencije, rad u skupinama, katehezu roditelja, kumova i drugih prigodom pripreme na sakramente, kršćansku inicijaciju odraslih, molitvene grupe, obiteljske vikende. Pri tome ne smiju biti zaboravljene ni starije osobe (br. 60).

Biblijski satovi nisu jedini put za vjerski odgoj mladih i odraslih, ali nam se nameću kao znak vremena koji preporuča i crkveno učiteljstvo. Biblija je životno usmjerena, egzistencijalna i natopljena iskustvom. Ljudi našeg vremena siti su traktata o vjeri i filozofiji. Traže nešto u čemu mogu prepoznati sebe, što mogu primijeniti na sebe i svijet oko sebe.

OBRAĐIVATI TEMATSKE ODLOMKE ILI POJEDINE KNJIGE?

Što treba raditi na biblijskim satovima s

kateheza

mladima i odraslima? Nuditi prigodna biblijska predavanja temeljena na tematskim odlomcima Starog i Novog zavjeta ili s vjernim posjetiocima prorađivati pojedine knjige? Jedno i drugo, ovisno od sudionika i prigode.

Liturgijske perikope za nedjeljne i blagdanske mise divna su građa za tematske biblijske satove. Jedan naš svećenik, koji djeluje među hrvatskim radnicima u Njemačkoj, rekao mi je da jednom tjedno s malom grupom svojih vjernika prorađuje čitanja za sljedeću nedjelju te od njih traži sugestije za obradu tih čitanja u liturgiji tako da propovijed bude prilagođena onima koji se sabiru na tu liturgiju u tuđem svijetu na materinskom jeziku. Ima kateheta koji s pojedinim vjeronaučnim grupama prorađuju misna čitanja. Takve su kateheze izvrsna priprava za aktivno sudjelovanje u svetom sastanku župne zajednice jer pomažu da mladi kasnije pažljivo slušaju čitanja i razmišljaju o propovijedi kojoj su i oni svojim pitanjima i sudjelovanjem na vjeronauku pridonijeli. Obrada liturgijskih čitanja pogoduje i dubljem uvođenju u liturgiju Crkve u kojoj uvijek naviještana Božja riječ usmjerava vjeru sudionika prema svetim otajstvima.

Tematski odlomci mogu se prorađivati u skladu s interesom vjeronaučne grupe ili odraslih vjernika koji se sabiru. Želi li svećenik sa sudionicima prodrijeti u Božju radost nad povratkom odlutalih sinova i kćeri, divno će mu poslužiti 15. poglavlje Trećeg evanđelja. Želi li osvijetliti smisao i potrebu za zahvalnom molitvom, može posegnuti za zgodom iz Matejeva (11,25–30) i Lukina evanđelja (10,20–21) kad Isus klikće u Duhu Svetom što je Otac njegov mesijanski identitet otkrio malenima. Izvrstan primjer prosne molitve može biti parabola o farizeju i cariniku (Lk 18,9–14) ili Lukin prikaz Isusove molitve u Getsemanskom vrtu (22,39–46).

Ostanemo li samo pri tematskom izboru odlomaka, naši katehizanti ili odrasli vjernici neće nikada dobiti zaokružen uvid u veću sveto-pisamsku cjelinu. Zato se danas preporuča prorađivanje pojedinih knjiga s grupama koje se kane okupljati duže vrijeme. Tako npr. Knjiga o Tobiji ima svega 14 poglavlja i mogla bi se prorađiti za desetak sati, a sadrži zgode koje po-

mišljenja

tiču na obiteljske kreposti, na vjernost prijateljstvu i čuvanje vjere u dijaspori. Još je poučljivija Knjiga o Joni koji se zajedno sa svojim uskogrudnim sunarodnjacima ljuti na samu mogućnost da se Ninivljani obrate i tako izbjegnu Božjoj kazni. U Novom zavjetu Jakovljeva poslanica sa svega pet poglavlja sadrži niz homiletskih poticaja o religioznoj vrijednosti siromaštva, o potrebi za aktivnim pomaganjem ljudima u oskudici, o grijesima jezika, o snazi zagovorničke molitve. U liturgiji rijetko dolazi i uglavnom nikada ne temeljimo na njoj svoje propovijedi, a ipak je sastavni dio Novog zavjeta. Tko želi dočarati današnjim kršćanima delikatni stav prve Crkve prema ropstvu, trebao bi s pažnjom proučiti i izložiti Poslanicu Filomeni u kojoj Pavao krštenog roba vraća njegovom gazdi kao brata u Kristu ali ne inzistira na oslobađanju jer zna da bi to zvučalo kao potkopavanje državnog sistema a time i onemogućavanje daljnjeg misijskog djelovanja.

Bilo bi divno vjeronaučne polaznike dublje uvesti u jedno cijelo evanđelje. Kako će današnji vjernici doživjeti Luku kao evanđelistu Isusa, sveopćeg Spasitelja, molitelja i učitelja molitve, prijatelja grešnika i siromaha, strpljivog i proslavljenog patnika, ako im vjeroučitelj ne „otvori pamet da razumiju Pisma” (Lk 24,45)?

Obrada pojedinih knjiga omogućuje da vjernici otkriju *postupnost* Biblije, koja je zbirka od 72 knjižice, pisana u vremenu od otprilike 750. god. pr. Kr. do oko 100. god. posl. Kr. Po kršćanskom shvaćanju objave Isus je punina objave i sve starozavjetne knjige pojedinačno ili skupno sadrže djelomice biblijsku istinu, a sve novozavjetne služe objašnjavanju događaja Krista s različitih aspekata. Kad čitamo i s vjernicima razmatramo pojedinu knjigu, uživimo se u situaciju prvih povijesnih čitalaca koji tog časa nisu imali svu Bibliju na raspolaganju. Pojedine knjige jesu izričaj objave u određenoj povijesnoj situaciji; one rastu iz dotad napisanih svetih knjiga i vode prema punini koja je Krist Gospodin. Za većinu pojedinih knjiga ne znamo ljudskog pisca, ali kao vjernici znamo da su oni bili pripadnici Božjeg naroda, odgojeni na vjeri zajednice i od Duha Svetog potaknuti da napišu knjigu svojem naraštaju vjernika. Raščlanjujući njihove ljudske riječi upućene

povijesnim čitaocima, dolazimo do Božje poruke za naš naraštaj vjernika.

RAZGOVOR NAD PRORAĐENIM TEKSTOM

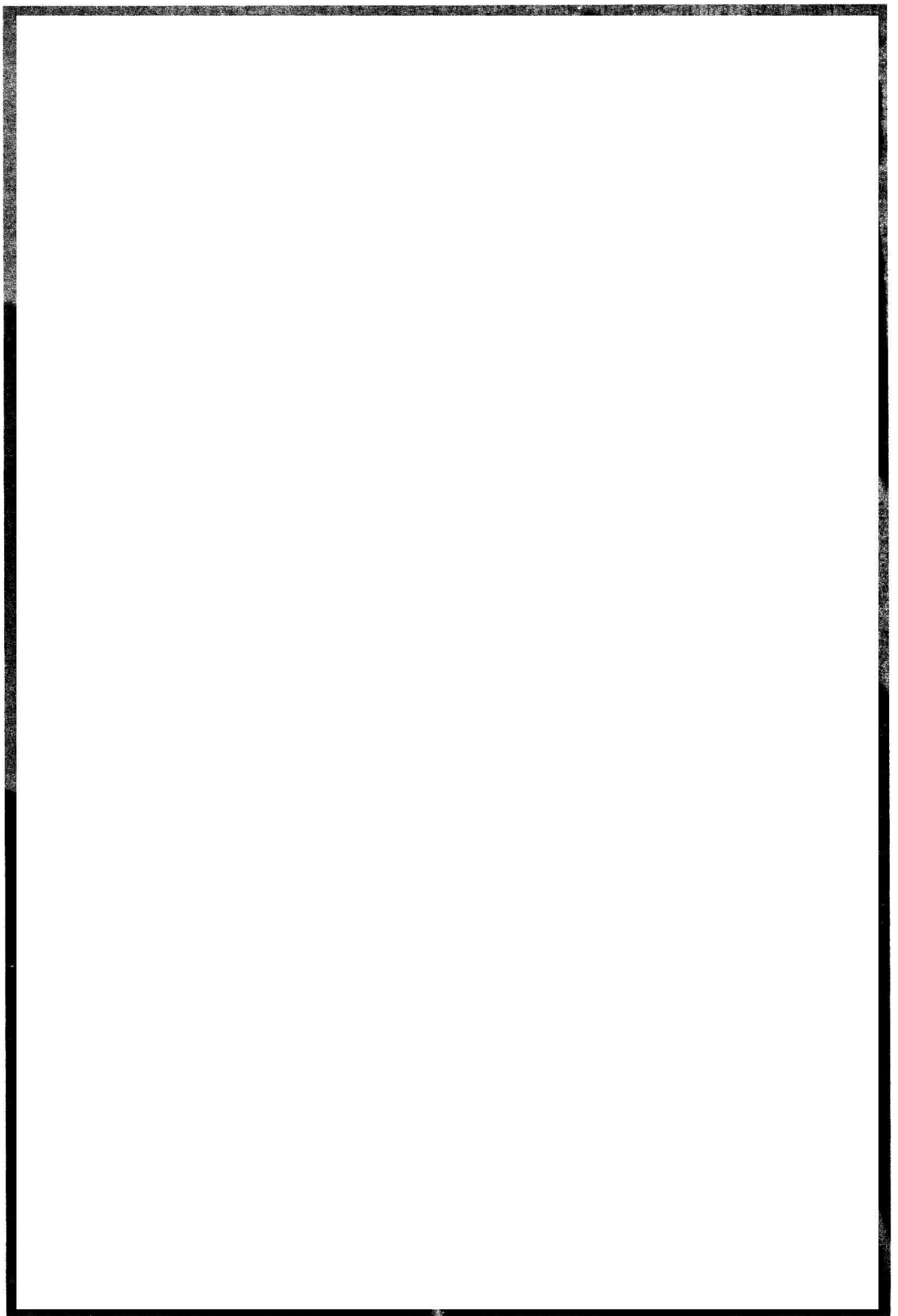
Uz poticaj da laici čitaju Sveto pismo, Sabor nije bez razloga prenio i poruku starih crkvenih otaca da vjerničko proučavanje Biblije treba prelaziti u molitvu nad Božjom riječi, koja je razgovor između Boga i ljudi. U tom kontekstu Sabor prenosi izreku sv. Ambrozija: „Njemu govorimo kad molimo, Njega slušamo kad čitamo božanske naputke” (DV 25). Biblija je zabilježila Božji govor ljudima u vremenu kad su se zbivali događaji svete povijesti. Vjerničkim proučavanjem i izlaganjem Biblije otvaramo se za razgovor s Bogom iz svojeg vremena i svoje životne situacije.

To znači da biblijski sati s mladima i odraslima moraju sudionike otvoriti za razgovor nad svetim tekstovima. Ako vjerujemo da je javna objava upućena svima ljudima, moramo svojim vjernicima pomoći da se ogledaju u Božjoj riječi te da uz nju prionu kao djelotvorni izvršitelji, kako kaže Jakov (1,22–25). Razgovor nad tekstom omogućuje da sudionici utka ju Božju riječ u svoju svagdašnjicu, da primijene na svoj život ono što su čuli i pročitali iz Biblije. Biblijski sat ima dva dijela: izlaganje i primjenu. Pri izlaganju je najaktivniji kateheta, a pri primjeni on aktivira sve sudionike. Što bolje poznaje svoje vjeroučenike, što je s njima uspostavio prisniji ljudski i vjernički kontakt, to će lakše moći već u toku izlaganja u njima probuditi pitanja koja izneseni biblijski tekst povezuju s njihovim osobnim životom. Ovdje se valja suočiti s pojavom *biblijskog fundamentalizma* koji se sve više širi i među katolicima. U korijenu ove riječi je latinski izraz „fundamentum” (temelj), ali islamski i kršćanski fundamentalizam nisu temeljiti kao što naoko izgledaju. Fundamentalistički pristup Bibliji polazi iz ispravnog uvjerenja da je ona Božja riječ upućena svima vjernicima pa je svaki vjernik ima pravo tumačiti tako da u njoj vidi upute za svoj život. Međutim, fundamentalisti neće da znaju za probleme prijevoda s izvornih jezika (obično se strogo drže jednog prijevoda koji su

njihovi duhovni vođe proglasili mjerodavnim). Pogotovu neće da znaju za povijesno-kritičku metodu istraživanja Biblije. Čitaju i tumače „onako kako piše”, zabacujući hermeneutska i egzegetska načela. U stvari, fundamentalisti često polaze s određenih ideoloških pozicija za koje nalaze potvrdu u SP. Dovoljno je pročitati knjigu Renate Sprung *Zatvor bez zidova. Bili smo Jehovini svjedoci* (izdao list „Marija”, Split, 1984.). Među kršćanima protestantske provenijencije u pitanju Biblije postoji liberalni i konzervativni pristup. Većina pučkih propovjednika koji zalaze u obitelji i apostolski djeluju među sugrađanima na poslu i putovanju, pripadaju konzervativnom krilu. Oni u razgovoru s katolicima često „mašu” Biblijom i uvjeravaju naše vjernike kako im mi svećenici ne damo na uvid svu istinu vjere.

Među katolicima je fundamentalistički pristup često reakcija na školsku, kabinetsku egzegezu od koje ljudi ne vide koristi za vjernički život. Sjećam se da nam je za vrijeme studija na Biblijskom institutu profesor Luis Alonso-Schökel (stručnjak za biblijsku poeziju i proroke) govorio da su bibličari ponekad kao klub intelektualnih bogataša. S druge strane, koncem prosinca sudjelovao sam u trodnevnom programu u Beču na temu „Žena – partnerica u Crkvi”. Uključio sam se u rad biblijske grupe jer me zanimalo premošćivanje egzegeze i praktičnog rada s grupama. Voditeljica grupe bila je jedna redovnica koja je doktorica teologije, a završila je i trogodišnji studij Biblije na Papinskom biblijskom institutu. Ogorčena eggezom, jednostavno nam je podijelila tekst odabranog odlomka i tražila da svaki sudionik kaže što vidi u tom tekstu. U grupi je uz petnaestak katolika bila i jedna protestantica koja se divila što su katolici toliko „uznapredovali” u pristupu Božjoj riječi.

Fundamentalističkom pristupu Bibliji naoko pogoduje i lingvistički strukturalizam koji otkriva jezične zakone skrivene u pojedinom tekstu te smisao rečenica kako slijedi iz upotrijebljenih riječi, bez obzira na povijesnu pozadinu i kulturu pisca. Strukturalizam ispituje odnos između današnjeg čitaoca i teksta i sve je više ozbiljnih egzegeta koji se služe ovom metodom kao jednom ali nikako ne i jedinom egze-

getskom metodom.

Svjestan opasnosti fundamentalizma i potrebe da današnjim vjernicima sveti tekst bude razumljiv, kateheta će u izlaganju pokazati povijesni kontekst i smisao odabranog odlomka u pojedinoj knjizi SP i cijeloj Bibliji. U izlaganju kateheta treba pokazati i određene pravce primjene, a zatim dopustiti da sudionici, koji su „primili Pomazanje od Svetoga”, „imaju znanje” i „Pomazanje u njima ostaje” (1. Iva 2,20. 27), razmišljaju vjernički nad svetim tekstom i ugrađuju ga u svoj svagdašnji život. Takav razgovor može završiti spontanom molitvom vjeroučitelja ili sudionika.

KAKO TREBA PRIPRAVITI ODABRANU TEMU ILI KNJIGU

Hrvatska Biblija, koju je 1968. izdala društvena izdavačka kuća „Stvarnost”, a zatim prvo novog tiskanja otkupila „Kršćanska sadašnjost”, donosi 4 karte u boji. Te karte silno pomažu da sam vjeroučitelj a onda i sudionici biblijskog sata pronađu gradove, rijeke, gore i ravnice na kojima su se zbivali prikazani događaji. Kršćanstvo je bitno dogođena religija s glavnom istinom o utjelovljenju Sina Božjeg. Kao što je Sin Božji postao konkretni Židov prvog stoljeća, tako je svaka knjiga Biblije Božja riječ utjelovljena u konkretnu povijest određenog područja i vremena. Tim se kartama trebamo ozbiljno koristiti.

Zagrebačka Biblija sadrži na kraju opći uvod u SP, uvode u pojedine knjige, kratka objašnjenja uz pojedine teško razumljive tekstove te dragocjenu kronološku tablicu s paralelnim stupcima događaja u Egiptu, Asiriji i Izraelu. Godine u sredini između dva ili tri stupca pomažu da brzo uvidimo kad je djelovao koji prorok, što se u vrijeme biblijskih događaja zbivalo u ondašnjim svjetskim velesilama. Bez smještanja odabranog odlomka ili knjige u povijesnu situaciju nasilno čupamo Božju riječ iz povijesne utjelovljenosti i podliježemo samovoljnom tumačenju svetog teksta, proiciranju svojih misli u Božje misli.

Osim općeg uvoda u SP te uvoda u pojedine knjige u Zagrebačkoj Bibliji postoje i druge korisne knjige. Tu su najprije tri sveska uvoda

W. J. Harringtona, od kojih je uvod u NZ ponovno tiskan 1983. Tri djela A. Rebića znatno pomažu u pristupanju Bibliji: *Prorok čovjek Božji* (KS, 1982.), *Vodič po Svetoj zemlji* (KS, 1983.), *Biblijske starine* (KS, 1983.). Stari zavjet na teološkom fakultetu u Zagrebu uz Rebića obrađuje i C. Tomić koji je napisao šest knjiga s područja SZ: *Psalmi* (1973.), *Prapovijest spasenja* (1977.), *Praoci Izraela* (1978.), *Izlazak* (1979.), *U zemlji obećanja* (1980.), *Davidovo doba* (1982.). On je autor i priručnika za studente teologije *Poruka spasenja Svetog pisma Staroga zavjeta* (1983.), te uvoda u pavlovske spise NZ *Savao, Pavao* (1982.). Njegove knjige izdaje Provincijalat franjevac konventualaca u Zagrebu. Uz malo truda svi možemo upotrebljavati teološku literaturu na slovenskom. Slovenski bibličar Jože Krašovec organizirao je prevođenje i izdavanje velike znanstvene introdukcije u SP kojoj su autori bibličari francuskog govornog područja H. CAZELLES i dr: *Uvod v Sveto pismo stare zaveze*, Celje, Mohorjeva družba, 1979 (743 str.); A. GEORGE–P. GRELOT i dr: *Uvod v Sveto pismo Nove zaveze*, isti izdavač, 1982. (937 str.).

Izvršnu pomoć za zgođe iz Evanđelja pruža A. Augustinović svojim djelom *Povijest Isusova*, izdanim u dva sveska u Sarajevu 1984. (401 + 463 str.). Autor je bibličar koji je nakon završetka studija boravio više godina u Svetoj zemlji, a zatim se posvetio biblijskom apostolatu među kršćanskim laicima u Venezueli. Knjiga uvažava rezultate današnje egzegeze i lagano ih ugrađuje u izlaganje četiriju evanđelja na liniji nekadašnjih djela o Isusovu životu. Posljednje ovakvo djelo bilo je s početka stoljeća, a autor mu je zagrebački profesor R. Wimer: *Život Isusov*. To međutim ozbiljno uočava redakcijske razlike među evanđelistima kad izvještava o istim događajima ili Isusovim izrekama i stalno vodi računa o laicima koji u Evanđelju traže duhovnu hranu. Djelo su preveli i izdali bosanski franjevci.

Mi katolici nemamo monopol na pamet općenito pa ni u proučavanju Svetog pisma. Bibličari znaju da klasični rječnici, gramatike, znanstvena izdanja SZ na hebrejskom i NZ na grčkom potječu od protestanata i da bez njih ne možemo biti u znanstvenom istraživanju

židovskih i kršćanskih svetih knjiga. Posljednjih godina izašla su na hrvatskom neka djela kršćana protestantske provenijencije koja mogu i katoličkim katehetama koristiti u spremanju biblijskih kateheza.

Tako je „Duhovna stvarnost” iz Zagreba dala prevesti s engleskog i izdala djelo u deset sveščića *Enciklopedija Biblije*. Djelo je ilustrirano slikama i crtežima u boji. Vrlo su korisni sveščići: drugi (arheologija Biblije), treći (nastavak Biblije), šesti (ljudi Biblije), sedmi (kućni život u doba biblijskih događaja) i deseti (Atlas Biblije). Izdavači vjerojatno ne prodaju odvojeno pojedine sveščiće, ali je cijelo djelo vrlo prikladno za opći pristup svetom tekstu. Mislim da je ista kuća priredila prijevod *Prve Korinćanima* W. de Boora. To je jedan od svezaka *Wuppertaler Studienbibel*, protestantskog niza komentara NZ za kršćane u svijetu. Ja sam se u profesorskom i svećeničkom radu služio ovim djelima i smatram da su i katolicima korisna.

Baptistička teologija u Novom Sadu osnovala je izdavačku kuću „Dobra vest” koja je 1982. godine izdala *Priručnu biblijsku konkordanciju* na temelju teksta Zagrebačke Biblije. To je prvorazredni ekumenski događaj: kršćani nekatolici upotrebljavaju prijevod koji su priredili katolici. Iako je malena po broju obuhvaćenih natuknica, ova konkordancija silno pomaže u pronalaženju pojedinih mjesta SP, ako znamo ne odustati nakon prvog pokušaja, nego tražiti pod drugim srodnim ili značajnim riječima iz iste izreke. Za tematske kateheze ona je nezaobilazna, kao i *Rječnik biblijske teologije* koji je „KS” u kratkom razmaku morala dvaput izdavati. Ista izdavačka kuća pokrenula je niz komentara NZ, preveden s engleskog. Dosad je izašlo 10 svezaka koji obrađuju 17 novozavjetnih spisa. Najznačajniji svesci jesu komentar Luke autora L. Morrisa, Marka – A. Colea, Rimljana – F.F. Brucea i Prve Korinćanima također L. Morrisa. To su prijevodi američkog niza *Tyndale New Testament Commentary* koji je zbog umjerenih stavova i otvorenosti prema znanstvenoj egzegezi vrlo blizak nama katolicima. Kako mi katolici poslije rata nismo na hrvatskom priredili niti ima nade da ćemo uskoro prirediti komentare djela NZ,

mišljenja

ovaj baptistički niz može i katoličkim katehetama i propovjednicima vrlo dobro poslužiti. Obrazovan katolik vrlo lagano prepoznaje u komentaru što katolicima nije prihvatljivo te to zaobilazi, a ostalo vrlo plodno može ugraditi u svoju katehezu ili homiliju.

Iako sam ovdje iznio velik broj djela kojima se katehete mogu poslužiti u spremanju biblijskih satova s mladima i odraslima, ne treba ih se ustrašiti. Pri spremanju jednog nastupa, kateheta pogleda samo onu knjigu i komentar onoga odlomka koji je odabrao. Makar imao sva ta djela i još pokoji strani komentar, to neće oduzeti više od sat vremena. Nakon što prouči smisao teksta u dotičnoj knjizi SP, kateheta skicira točke za aplikaciju ili primjenu na sudionike koji ga budu slušali. On koji je vjernički odlomak proučio, sada vjernički primjenjuje na život svoj i svojih vjernika. Zatim prepušta riječ sudionicima pomažući im da glasno artikuliraju ono što osjećaju u srcu. Kod nas je u izdanju KS 1975. godine prevedeno djelo *Praktični rad s Biblijom danas* koje predviđa pet tipova ovakvih susreta: biblijsko predavanje, biblijski razgovor, biblijski kružok, razmatranje biblijskog teksta i biblijsko razmatranje nad slikom. Djelo je pisano u njemačkim prilikama i za njemačke prilike, ali će svakako koristiti i našim katehetama jer je Biblija univerzalna Božja riječ.

Kako je uloga katehete nenadoknadiva, važno bi bilo da svaki izradi svoju metodu vodeći računa o prisutnim sudionicima, raspoloživoj literaturi i svojim sposobnostima.

ZAKLJUČAK

Probuđeni i obnovljeni interes za Sveto pismo zove nas svećenike i katehete na dublje proučavanje i izlaganje Božje riječi. Autor Prve Timotejeve traži da mladi predstojnik kršćanske zajednice bude uzor vjernicima u riječi, vladanju, ljubavi, vjeri, čistoći; zatim da se posvećuje „čitanju, ohrabriranju, poučavanju”, da ne zanemaruje milosnog dara koji je u njemu po polaganju ruku, da pazi na sebe i na poučavanje (1. Tim 4,12–16). U Drugoj Timoteju pohvaljen je mladi pastir što „od malena poznaje Pisma koja su vršna učiniti ga mudrim”. U tom

kontekstu dolazi ona glasovita izreka da je „Sve Pismo bogoduho” i zato „korisno za poučavanje, uvjeravanje, popravljavanje, odgajanje u pravednosti” (2. Tim 3,14–17). Čitanje kojemu se mladi pastir treba posvetiti prvenstveno je Sveto pismo. Poučavanje na koje treba paziti jest izlaganje Svetog pisma u liturgiji i katehezi.

Prošla su vremena kad je svećenik bio jedi-

ni fakultetski obrazovan čovjek u mjestu svojeg službovanja. Danas svećenici ne mogu biti stručnjaci za sva područja ljudskog znanja, ali bi trebali biti stručnjaci za duhovne vrednote i dobri poznavatelji teologije. Tako će najbolje svojim vjernicima i ostalim ljudima s kojima se susreću pomagati da budu i sve više postaju ono što jesu. Biblijski satovi i s mladima i s odraslima tome znatno pridonose.